

'Onvoorstelbaar dat ze zo met mensen durven omgaan'

FOTO: FOTOBUREAU C. KRÄMER

'Opdrachtgevers geven liever zo weinig mogelijk geld uit.'

'Ze realiseren zich te weinig wat de risico's zijn. Douchen na afloop van het werk doen ze dan ook niet.'

Arbeidsinspecteur Scheltema zegt het met teleurstelling in zijn stem. Dit voorjaar startte hij samen met een aantal collega's van de

Arbeidsinspectie het landelijk project

'Werken in verontreinigde grond'.

Concreet liep een dag met

Scheltema mee en sprak met hem

over werk dat heel wat voeten in

aarde heeft.

Suzanne Torenvliet

Amstelveen, tien uur 's ochtends. Het is donker en koud buiten. Twee mannen lopen met volgelaatsmaskers een diepe put met stijle wanden in en meten de concentratie carcinoogene stoffen. De meter slaat te hoog uit en inspecteur Wim Scheltema van de Arbeidsinspectie verbiedt iedereen nog in de buurt te komen. 'In deze diepe put hangt een hoge emissie van de kanker-verwekkende stof benzeen. Leeflucht is hier onontbeerlijk. Gaspakken zou zelfs nog beter zijn. De aromaten van benzeen gaan namelijk dwars door de huid. Je ziet het niet. Dat is het probleem. En waarom staat op dit terrein nog geen leefluchtvoorziening? Omdat dat weer geld kost.' Het meest opvallend vindt de inspecteur dat het merendeel van de bedrijven totaal geen idee heeft van de gevolgen van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen, zoals benzeen.

Een milieukundige die tijdens de klus voortdurend aanwezig is, bevestigt het gevoel van de inspecteur. 'Niemand doucht zich na afloop van het werk. Dat hoeft toch ook niet als je niet direct in aanraking bent geweest met de stof?', merkt hij op. Volgens Scheltema is dat

te gemakkelijk geredeneerd. 'Het zijn dampen die in de lucht hangen en de huid kunnen binnendringen. Natuurlijk moet je douchen. Waarom zijn al die sanitaire voorzieningen dan getroffen?'

Als Scheltema de toezichthouder vraagt naar de papieren van de medische keuring van de vrachtwagenchauffeur, kan hij deze niet laten zien. De chauffeur kan naar huis. De tekortkomingen die de inspecteur signaleert, stellen hem teleur. 'Tijdens eerdere inspecties zijn al knelpunten aangegeven. Deze zijn nog steeds niet opgelost. Dat is teleurstellend. Aan de andere kant laat het zien hoe complex het allemaal is. Het is geen onwil, eerder onkunde.'

HANDHAVING

De Arbeidsinspectie (AI) kent twee soorten handhaving: de minder ernstige overtreding en de ernstige overtreding. Bij minder ernstige overtredingen vindt Scheltema dat je als normale mensen met elkaar om moet gaan. Als hij bijvoorbeeld een brandblusapparaat aantreft waarvan de keuringsdatum is verlopen, maakt hij met het bedrijf de

OVERDRUK-FILTERINSTALLATIE?

Een overdruk-filterinstallatie zorgt dat de lucht die wordt ingeademd gezuiverd is van schadelijke stof en dampen. De installatie houdt stof of damp ook buiten de cabine van de kraan-chauffeur. Deze installatie brengt zuivere lucht in de cabine of werkruimte. Tijdens de installatie van de filtereenheid, moet de ruimte door een specialist worden afgedicht. Dit om ervoor te zorgen dat bepaalde overdruk gehandhaafd blijft. De te realiseren overdruk kan met een pascal meter worden vastgesteld.

Het gebruik van een overdruk-filterinstallatie is alleen maar zinvol als de juiste filters zijn gemonteerd en deze filters goed werken en blijven werken. Een overdruk-filterinstallatie wordt standaard geleverd met actief koolfilters van het type A. Dit type filter is geschikt voor organische gassen zoals benzeen, toluen en andere aromaten en PAK's. Standaard is een stoffilter gemonteerd voor kankerverwekkende stoffen.

Bij een stoffilter merkt de cabine-medewerker snel genoeg dat deze verzadigd is. Als dit filter vol stof zit, komt er geen lucht meer door en ziet hij door de kleurverandering dat het filter vol zit. Bij een koolfilter is het moeilijker vast te stellen of deze aan vervanging toe is. Dat hangt van verschillende factoren af zoals de vochtigheidsgraad en de affiniteit van de verontreiniging met de koolstof. Om er zeker van te zijn dat de situatie waarin wordt gewerkt gezond is, moet minimaal eens in de negen weken het stof- en koolfilter worden vervangen.

best of andere kankerverwekkende stoffen betekenen. Het bedrijf heeft dan twee mogelijkheden: stoppen met het werk en niet verder gaan voor de zaak in orde is, of de AI legt het werk stil en maakt proces-verbaal op. Stopt het bedrijf zelf, dan krijgt het een waarschuwing. Maar treft de AI bij de eerstvolgende keer dezelfde situatie aan, dan krijgt het bedrijf direct een proces-verbaal. Dat geldt overigens ook voor de minder zware overtredingen.

CONCURRENTIE

Voor de opdrachtgever van de bodemsanering is het heel aantrekkelijk om de toxische klassen zo laag mogelijk te stellen. Dat scheelt in het nemen van maatregelen, in het inhuren van deskundigen en dus in de kosten. Scheltema vindt dat daar een moeilijk probleem zit. 'Bij werken met verontreinigde grond heb je te maken met milieu en arbeidsomstandigheden. De Milieu-inspectie van VROM is vrij streng. Zij geeft bijvoorbeeld Shell opdracht tot sanering en eisen een rapport waarin staat dat de grond schoon is. Daarnaast zijn de prijzen voor het afvoeren van de verontreinigde grond hoog. Dat betekent dat ze proberen zo min mogelijk grond af te voeren.'

Om te kunnen bepalen wat schoon is en wat niet, huurt de opdrachtgever een milieukundige. Maar vanuit de Arboret moet bij een zware sanering, zoals bij een benzinestation of gasfabriek, ook continu een hogere veiligheidskundige aanwezig zijn. Deze twee deskundigen inhuren kost geld. Een onderdeel waar de opdrachtgever dus op probeert te bezuinigen. Het inhuren van de milieukundige is een zaak van de opdrachtgever, de aannemer neemt de veiligheidskundige voor zijn rekening. 'Dat betekent in de praktijk helaas dat op arbeidsomstandigheden wordt geconcentreerd.'

Milieu-aannemer Ecotechniek Bodem BC uit Maarssen merkt dat. Opdrachtgevers kiezen niet zo gauw voor Ecotechniek omdat ze soms te duur zijn. En waarom? Omdat het bedrijf de veiligheid en gezondheid goed voor elkaar heeft. En dat kost geld, geld dat wordt doorberekend in de prijs. Klaas Ruigwaard, veiligheidskundige bij Ecotechniek: 'Opdrachtgevers geven liever zo weinig

mogelijk geld uit, wat ten koste gaat van de veiligheid. Ze realiseren zich niet dat goedkoop duurkoop kan worden. Als de Arbeidsinspectie moet ingrijpen, loopt het werk qua tijd uit. Om aan de wettelijk gestelde eisen te voldoen, lopen de kosten alsnog op.'

GERICHT ADVIES

Scheltema: 'Het concurreren op arbeidsomstandigheden betekent ook het zo goedkoop mogelijk inkopen van PBM's. De aannemer belt een leverancier en zegt dat hij handschoenen nodig heeft. Als de leverancier hem drie prijsklassen geeft, kiest hij voor de goedkoopste. Een leverancier van PBM's hoort dan te vragen waar de aannemer ze voor nodig heeft. Alleen zo kan hij gericht adviseren.'

Acta Milieu- & Veiligheidstechniek BV uit Zeewolde is specialist als het gaat om PBM's voor het werken met gevaarlijke stoffen. Willem Schunselaar, directeur van het bedrijf, verkoopt dan ook niet klakkeloos aan zijn klanten. 'Veiligheid is het bewust omgaan met risico's. Dat houdt ook in: bewust omgaan met PBM's. Onderhoud aan de PBM's is namelijk continuïteit van de veiligheid. Door gebrekkig onderhoud of het niet vervangen van de filters ontstaat schijnveiligheid. Je denkt dat je veilig werkt, maar dat is totaal niet zo. Het voorbeeld van een kraanmachinist: hij zat in zijn cabine en dacht dat hij veilig werkte. Volgens hem was de overdruk goed geregeld en de filter was schoon. Toch kwam hij elke avond met hoofdpijn thuis. Toen hij dat meldde bij de veiligheidskundige, bleek de filter helemaal vervuild. Na vervanging had hij geen hoofdpijn meer.'

SPEELTUIN

's Middags in Bostel kunnen de kinderen voorlopig niet in hun speeltuin. En dat is maar beter ook. Opdrachtgever SSG (Stichting Sanering Gasfabrieksterreinen) heeft opdracht gegeven de grond en het grondwater van een voormalig gasfabrieksterrein te saneren. Deze werkplek lijkt al veiliger dan die in Amstelveen vanochtend. Toch plaatst Scheltema ook hier enkele kanttekeningen. In de schone zone van de sanitairunit (omkleed- en wasruimte) ontdekt de inspec-

afpraak dat ze het apparaat zo snel mogelijk laten keuren. Vervolgens vindt een herinspectie plaats. Is de zaak in orde, dan is er niets aan de hand. Hebben ze het niet gedaan, dan volgt een eis tot naleven waar ze binnen een bepaalde termijn tegen in beroep kunnen gaan. Is deze termijn verstreken, dan volgt een proces-verbaal.

Bij ernstige overtredingen is direct levensgevaar aanwezig. Direct betekent niet dat er bijvoorbeeld valgevaar bestaat, het kan ook blootstelling aan as-

PERSLUCHT EN LEEFLUCHT

Het werken met adembescherming is afhankelijk van de omgevingslucht en is altijd beperkt tot tien keer de maximaal aanvaarde concentratie van de stof in de omgeving. Zodra de concentratie daar boven komt, is het gebruik van filters verboden en moet de aannemer zorgen voor een onafhankelijke luchtvoorziening. Perslucht bijvoorbeeld. Het nadeel van perslucht is dat niet iedereen daarvoor getraind en gekeurd is. Bovendien heb je een beperkte werktijd van twintig minuten. Leeflucht is een beter alternatief. Leeflucht wil zeggen dat de lucht voor het ademen vanuit de compressor over een luchtfilter, olie en stoffilter gaat. Hierdoor ontvangt de gebruiker schone en droge lucht.

teur naast de overalls met ritssluiting, ook overalls met een knoopsluiting. Scheltema: 'Een knoopsluiting biedt onvoldoende bescherming tegen mogelijke vervuiling. Bovendien houden de werknemers vaak hun eigen kleding hieronder aan, waardoor ze eventuele giftige stoffen nog mee naar huis nemen ook. Een hansop eronder dragen is beter. Aan het eind van de dag inleveren en de was in.'

Volgens Klaas Ruigwaard gebruiken de mensen de overalls met ritssluiting wanneer zij aan een hoge concentratie verontreiniging blootstaan. 'We meten eerst de concentratie in de lucht. Aan de hand van het resultaat bepalen we de keuze van de extra beschermingsmiddelen. Bijvoorbeeld een overall met ritssluiting met daarover heen een katoenen overall. Of adembescherming óf misschien is zelfs leeflucht nodig. Al deze voorzieningen zijn op het werk aanwezig. Op die manier zijn de mensen voldoende beschermd tegen de schadelijke gevolgen van het werken in verontreinigde grond én voldoen we aan de wettelijke eisen.'

MEDISCHE KEURING

Het gaat bij het werken met verontreinigde grond niet alleen om de plek van de bodemsanering. Ook bij het vervoer van de vervuilde grond komen veiligheids- en gezondheidsaspecten om de

hoek kijken. Vrachtwagenchauffeurs die verontreinigde grond of andere kanker-verwekkende stoffen vervoeren, hebben recht op medische begeleiding. Dat geldt ook voor kraanchauffeurs. Deze werknemers moeten minimaal één keer per jaar een medische beoordeling krijgen. 'Is de huid nog gaaf? Vallen er gaten in dan betekent dat de stoffen contact kunnen maken met het bloed. Heb je toevallig huidkanker, wat niet ernstig hoeft te zijn, dan moet je dus beslist niet in dit soort stoffen werken. Verder worden bloed- en urinemonsters afgenomen om te kijken of de ontgifting van het lichaam goed is. Omdat je door filters moet ademen en in een pak moet werken, wordt ook de ademhaling getest. Zo'n keuring kost ongeveer 400 gulden en de meeste werkgevers vinden dat te veel geld.'

FILTERING

Volgens Scheltema bezuinigen verschillende aannemers ook op de overdrukfilterinstallatie. 'De onderaannemer heeft een keer zo'n filterinstallatie gekocht. Dat is prima maar hij moet wel de filters regelmatig ververset anders werkt de luchtzuivering niet. Die filters zijn kostbaar. Als niemand er naar vraagt, is dat gauw verdiend. Dat zijn werknemers daar over vijftien jaar ziek van kunnen worden, is een zorg voor later.' De wetgever heeft bepaald in het Bouwprocesbesluit dat de opdrachtgever de risico's aangeeft en de hoofdaannemer moet zorgen dat de onderaannemers aan de regels voldoen. Buiten de regels van de Arbowet, staat in het Burgerlijk Wetboek dat werkgevers een zorgplicht hebben ten opzichte van de werknemers. 'Daar blijven velen in gebreke. Ik vind het onvoorstelbaar dat ze zo met mensen om durven gaan.'

DE AUTEUR

Suzanne Torenvliet is freelance journalist.

Binnenmilieu

Een optimaal binnenklimaat voorkomt prestatieverlies en ziekteverzuim, vandaar dat in de Arbowet eisen aan het binnenmilieu zijn gesteld. Toch blijkt het realiseren van een goed binnenklimaat een weg vol valkuilen te zijn. Binnen bedrijven ontbreekt vaak specifieke kennis en inzicht in de problematiek, waardoor het inhuren van professionele hulp ook niet altijd het gewenste resultaat heeft.

De vierdaagse cursus 'Binnenmilieu; een weg vol valkuilen?' die op 30 januari 1998 van start gaat, geeft inzicht in de algemene problematiek van het binnenmilieu. De cursisten leren, op grond van klachten, zelf eenvoudige onderzoeken te doen naar de kwaliteit van het binnenmilieu, problemen op te lossen en onderlinge relaties te leggen met betrekking tot alle activiteiten die zich binnen een kantoor afspelen. Ook wordt aandacht besteed aan het effectief inhuren van professionele hulp bij problemen die het bedrijf zelf niet kan oplossen, maar waarvoor ze wel een belangrijk deel van het voorwerk zelf kan verrichten.

De cursus is bestemd voor alle functionarissen binnen bedrijven, instellingen en overheidsorganisaties die geconfronteerd worden met gezondheidsproblemen en bewonersklachten. Het cursusmateriaal omvat een uitgebreid naslagwerk waarin naast de noodzakelijke informatie en behandelde stof ook praktische proeven en tips staan.

Informatie: MONIT'Air Binnenmilieutechniek BV, Postbus 9402, 3563 AV Utrecht, tel. 030-2650974, fax 030-2661587.

Even recht zetten

In het oktobernummer van *Arbeidsomstandigheden Concreet* staat in het artikel 'Het oor wil ook wat' dat bij 75 dB(A) gehoorschade ontstaat. Dit is onjuist. Geluids niveaus van meer dan 80 dB(A) zijn schadelijk.